

A nosa vida...en positivo? III

Vulnerabilidade social en adolescentes

ACTIVIDADES 2015

2 de DECEMBRO

ASOCIACIÓN PARA A PREVENCIÓN DA EXCLUSIÓN SOCIAL. PROGRAMA "VOLUNTARIADO DESDE DENTRO".

11 h. CSC DAS FONTIÑAS

Alumnado de 4º de ESO

14 DE DECEMBRO.

LONGAMETRAXE "CAMBIA DE PAPEL" E COLOQUIO A CARGO DE NOELIA DARRIBA MEMBRO DA ONG "IMPLICADAS NO DESENVOLVEMENTO" E DE ATALAIASOCIAL.

12:45 IES ANTONIO FRAGUAS

Alumnado de Bacharelato

INDICE DE CONTIDOS

	Páxs.
1. Título	5
2. Xustificación e fundamentación do proxecto	5
3. Obxectivos	20
4. Destinatarios	20
5. Metodoloxía e actividades. Temporalización.	21
6. Recursos humanos	23
7. Recursos técnicos e materiais	24
8. Coste económico	26
9. Seguimento e avaliación	27
10. Anexos	28

INDICE DE TABOAS

	Páxs.
1. Distribución da poboación residente en Fontiñas pola variable idade	7
2. Desglose da poboación residente en Fontiñas por sexo e franxas de idade	7
3. Actividades do Proxecto “A nosa vida..., en positivo?”, 3ª ed.	23
4. Criterios de avaliación	27
5. Cadro-resume do Proxecto “A nosa vida..., en positivo?”, 1ª ed.	35
6. Cadro-resume do Proxecto “A nosa vida..., en positivo?”, 2ª ed.	38

INDICE DE GRÁFICOS

	Páxs.
1. Distribución da poboación residente en Fontiñas pola variable idade	6
2. A realidade social no barrio de Fontiñas	8
3. Radiografía social do barrio de Fontiñas	9
4. A intervención comunitaria no barrio de Fontiñas	10
5. A programación comunitaria da rede de Fontiñas	11
6. Eixes que inspiran a intervención comunitaria no período temporal 1998-2014	12
7. Eixes que inspiran a intervención comunitaria no ano 2015	13
8. Trazos definitorios do IES Antonio Fraguas	15
9. Ámbitos de intervención do Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas	15
10. Plan de Acción Titorial do IES Antonio Fraguas	16
11. Trazos de identidade do proxecto comunitario “A nosa vida..., en positivo?”	18
12. Fins da intervención comunitaria en Fontiñas	18
13. A repercusión social dos proxectos comunitarios en Fontiñas	19
14. Evolución temporal da rede comunitaria de Fontiñas (Anexo I)	29
15. Liñas de intervención social da rede comunitaria de Fontiñas (Anexo II)	30

I.- TÍTULO.

A nosa vida..., en positivo?.. “Vulnerabilidade social en adolescentes”. 3ª edición

II.- FUNDAMENTACIÓN E XUSTIFICACIÓN DO PROXECTO.

Dende hai xa dezasete anos, as entidades socioeducativas do barrio de Fontiñas, adoptamos unha perspectiva de traballo coordinado, en rede, que non obviou a esfera asistencial (de cobertura de necesidades básicas e de facer efectivos os dereitos constitucionais que asiste a cada cidadán), pero que incide nos ámbitos preventivos e de integración.

No traballo comunitario levado a cabo, tivo especial incidencia a intervención co colectivo infantoxuvenil, polas circunstancias sociais¹ que caracterizaban á zona, e co obxectivo claro de tentar mellorar as situacións familiares e as circunstancias sociais que afectaban a este grupo de idade. Liñas de intervención dirixidas a frear o absentismo escolar e a mellorar a convivencia nas familias e no contorno comunitario foron os piares que sostiñan as xuntanzas de barrio.

---

¹ Ao longo desta andadura, realizáronse tres estudos e diagnósticos comunitarios co fin de coñecer a realidade social do barrio, unha detección precoz de necesidades, un rexistro de recursos e un priorización de liñas de intervención.

O primeiro deles, que data do ano 2000, reflectía unha poboación nova, moi nova, que se contraponía cun municipio galego que, como a maioría, se viña caracterizando por un avellentamento progresivo. Así, o evidenciaba un 25 % de poboación pertencente ao colectivo infantil e un 1,5 % de poboación maior de 65 anos. Moitas variables sustentaban esta realidade: un barrio aínda novo, con unidades de convivencia nas que os cabezas de familia contaban cunha idade que oscilaba entre os 30 e os 40 anos, familias numerosas (relacionado coa adxudicación de vivendas de promoción pública), etc.

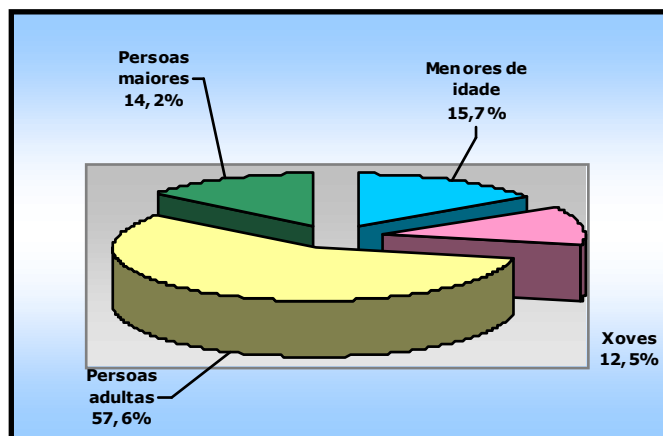
Doce anos despois, no 2012, a realidade poboacional xa mudara dun xeito importante (II Diagnóstico Comunitario do barrio de As Fontiñas). A porcentaxe dos menores seguía sendo importante pero baixara ao 17,5 % e, pola contra, a dos maiores, se incrementara ao 11 %. E esa tendencia á baixa tamén se confirma no III Diagnóstico Comunitario, onde podemos constatar que os menores representan o 15,7 % da poboación de dereito do barrio e os maiores xa supoñen o 14,2 %. Estes datos desglósanse polo miúdo a continuación.

Mais información na rede comunitaria do barrio de Fontiñas, na web www.compostelaintegra.org

Pero en Fontiñas, nos vintedous anos de existencia, as características sociais do barrio experimentaron notables cambios. Segue tendo unha pirámide poboacional xove (aínda que menos), na que o reemprazo xeracional está garantizado, pero o colectivo de persoas maiores irrompe con forza no espectro social, cunha tendencia á alza. As condicións xeográficas do barrio e a configuración urbanística son as que condicionaron e seguen condicionando a realidade social; Fontiñas caracterízase pola súa accesibilidade; aínda que todo é susceptible de melloras, si se pode afirmar que É un dos barrios que conta con maiores elementos e factores que facilitan a vida de calquera persoa que presente limitacións ou dificultades de mobilidade.

Gráfico nº 1: Distribución da poboación do barrio de Fontiñas pola variable idade.

Retomando a idea expresada do párrafo anterior, o reemprazo xeneracional segue estando garantizado ao alcanzar o colectivo dos mais novos o 15,7 % da poboación e o dos maiores, o 14,2 %, existindo unha diferenza entre ambos de tan só o 1,5 %.

Fonte: Información facilitada polo Padrón Municipal; datos traballados dende a UTS Fontiñas, xullo, 2015.

Os datos a nivel cuantitativo podemos visualizalos nas seguintes táboas:

Táboa nº 1: Distribución da poboación por colectivos de idade.

	Nº	% V
MENORES DE EDAD²	1513	15,7%
XOVES³	1202	12,5%
ADULTOS⁴	5520	57,5%
PERSOAS MAIORES⁵	1371	14,2%
TOTAL	9606	100,0%

Fonte: Información facilitada polo Padrón Municipal; datos traballados dende a UTS Fontiñas, xullo 2015.

Táboa nº 2: Desglose da poboación residente en Fontiñas por franxas de idade e por sexo.

	HOMES			MULLERES			TOTALS	
	Nº	% V	% H	Nº	% V	% H	Nº	% V
Menos de 6 anos	168	4%	54%	145	3%	46%	313	3%
De 6 a 12 anos	284	6%	51%	271	5%	49%	555	6%
De 13 a 16 anos	208	5%	51%	202	4%	49%	410	4%
De 17 a 18 anos	115	3%	49%	121	2%	51%	236	2%
De 19 a 29 anos	591	13%	49%	611	12%	51%	1202	13%
De 30 a 39 anos	714	16%	50%	727	14%	50%	1441	15%
De 40 a 64 anos	1808	41%	44%	2271	44%	56%	4079	42%
De 65 a 79 anos	444	10%	44%	554	11%	56%	998	10%
De 80 ou mais	120	3%	32%	253	5%	68%	373	4%
TOTAL	4452	100%	46,3%	5154	100%	53,7%	9606	100%

Fonte: Información facilitada polo Padrón Municipal; datos traballados dende a UTS Fontiñas, xullo, 2015.

² O concepto de menor de idade é un concepto xurídico relativo. Menor de idade é a persoa que non alcanzou a maioría de idade, entendendo esta desde o Dereito como o momento da incorporación das persoas á plenitude da vida xurídica con plena capacidade de obrar nos campos civil-administrativo, político, laboral e penal. Dentro desta vida xurídica nos atopamos cunha dobre dimensión deste concepto, por unha parte a Constitución Española no art. 12 di «Os españois son maiores de idade aos 18 anos». Tamén no Código Civil, o art. 315 di «A maioría de idade comeza aos 18 anos cumpridos». Non é así noutros ámbitos como o penal ou o laboral, onde se establece a maioría de idade aos 16 anos. No documento que se está a elaborar, tomarase o establecido na Carta Magna e no Código Civil.

³ A clasificación ou definición seguindo criterios meramente temporais ou cronolóxicos mostrase hoxe en día arbitraria e insuficiente, xa que a xuventude é un proceso que engloba aspectos como a madurez física, social e psicolóxica da persoa, a educación, a incorporación ao mercado laboral, a autonomía e a independencia que poden conlevar a formación dun novo núcleo familiar, así como a construción dunha identidade propia que son dificilmente clasificables en apartados cronolóxicos. Ademais, o concepto xuventude defire dun país a outro e mesmamente dun contexto socioeconómico a outro. Non obstante no documento que se está a elaborar vaise seguir, con matices, o establecido pola Organización Mundial da Saúde no ano 2000, considerando como «xuventude plena», o período temporal comprendido entre os 19 e os 29 anos.

⁴ Etapa da vida comprendida entre os 30 e os 64 anos de idade.

⁵ A terceira idade comeza, socioloxicamente, aos 65 anos de idade; é previsible que o retraso da idade de xubilación vaia introducindo paulatinamente variacións neste concepto. A maior esperanza de vida existente no día de hoxe, fai que xa falemos de «cuarta idade», como as persoas maiores de 80 anos.

Fontiñas, un barrio aínda novo, pero cunha importante traxectoria vital, esixe ás entidades socioeducativas da zona unha “parada no camiño”, na que se puidera reflexionar sobre a realidade social do barrio, cales son as súas necesidades actuais, cales son as súas potencialidades (que tamén as hai) e cales son as liñas de intervención que deben marcar a actuación dos distintos servizos públicos e entidades sociais nos vindeiros anos. Traballar con obxectivos reais é sinónimo de rigor técnico e profesional, de eficacia e de eficiencia. Realízase así, por parte da UTS Fontiñas (pertencente aos Servizos Sociais Comunitarios), o *III Diagnóstico Comunitario*⁶ da zona (ano 2015), contando coa estreita colaboración de tódalas entidades educativas, sanitarias e sociais do barrio, e dando cumprimento ao establecido no art. 11.b da Lei 13/2008, do 3 de decembro, de servizos sociais de Galicia: a elaboración dun plan de intervención comunitario, acorde coas necesidades detectadas no diagnóstico social.

Gráfica nº 2: **A realidade social no barrio de Fontiñas.**

Fonte: UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios) e Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, 2015.

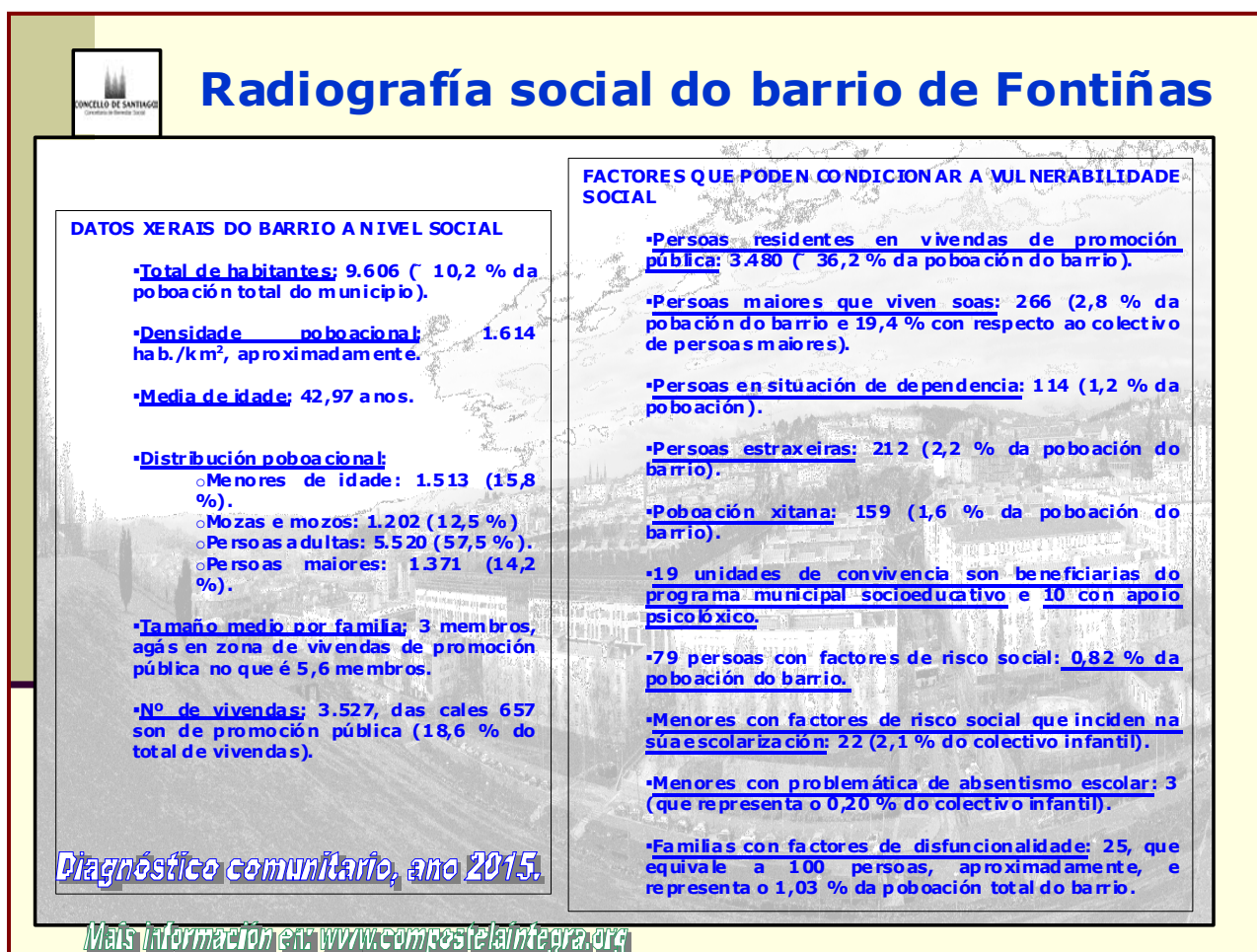
Non corresponde a este documento realizar unha reprodución da análise social realizada no III Diagnóstico Comunitario (para mais información, remitirse ao mesmo), pero si convén dar unhas

⁶ Pódese visualizar e consultar o Diagnóstico Comunitario de Fontiñas na web municipal www.compostelaintegra.org

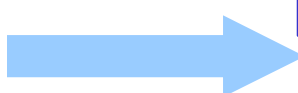

pequenas pinceladas do mesmo, dado que o seu contido é o que fundamenta o deseño e a implementación dos proxectos de intervención comunitaria. Así, na seguinte imaxe ofrécese unha síntese da análise poboacional, das necesidades sociais e das situacións carencias detectadas:

Gráfica nº 3: Radiografía social no barrio de Fontiñas.

Para traballar con esta realidade social:

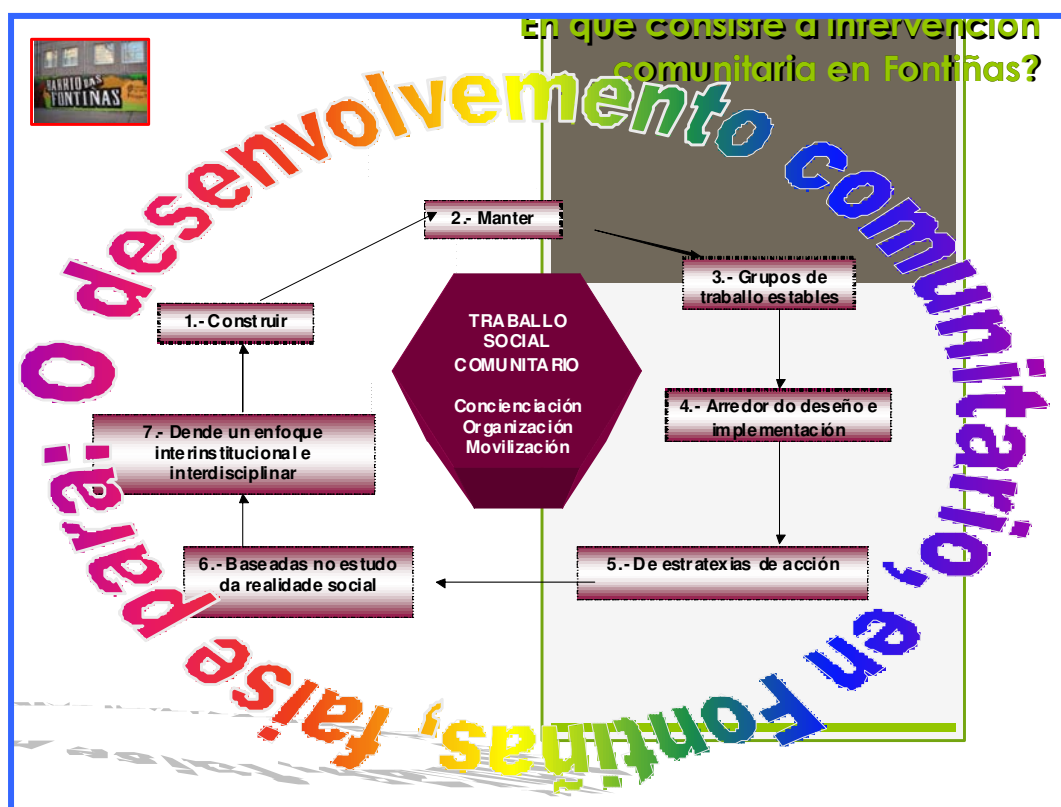
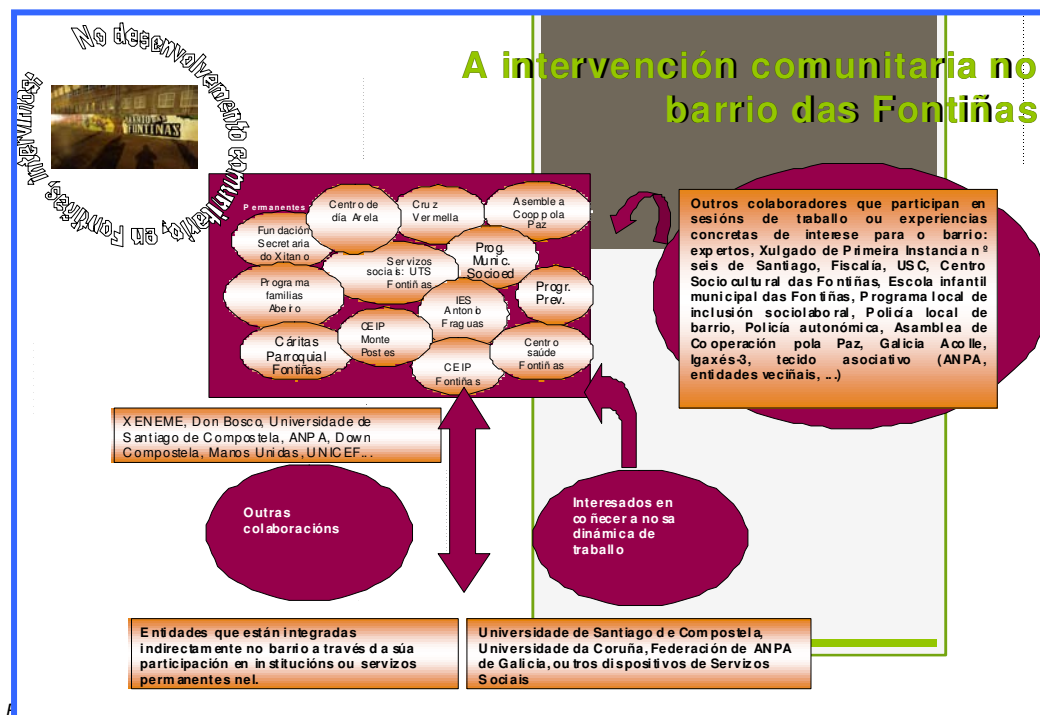
Importante dotación de recursos...

Fonte: III Diagnóstico Comunitario do Barrio de As Fontiñas (ano 2015). Elaborado pola UTS Fontiñas e o Programa municipal socioeducativo (ambos dispositivos pertencentes aos Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela).

E, en consecuencia, impleméntase un traballo integral a nivel comunitario, baseado na intervención conxunta, en rede, respectando as características de cada servizo, pero buscando ao mesmo tempo as sinerxias e os puntos de encontro que permitan buscar obxectivos comúns e compartir estratexias de traballo:

Gráfica nº 4: A intervención comunitaria no barrio de Fontiñas.

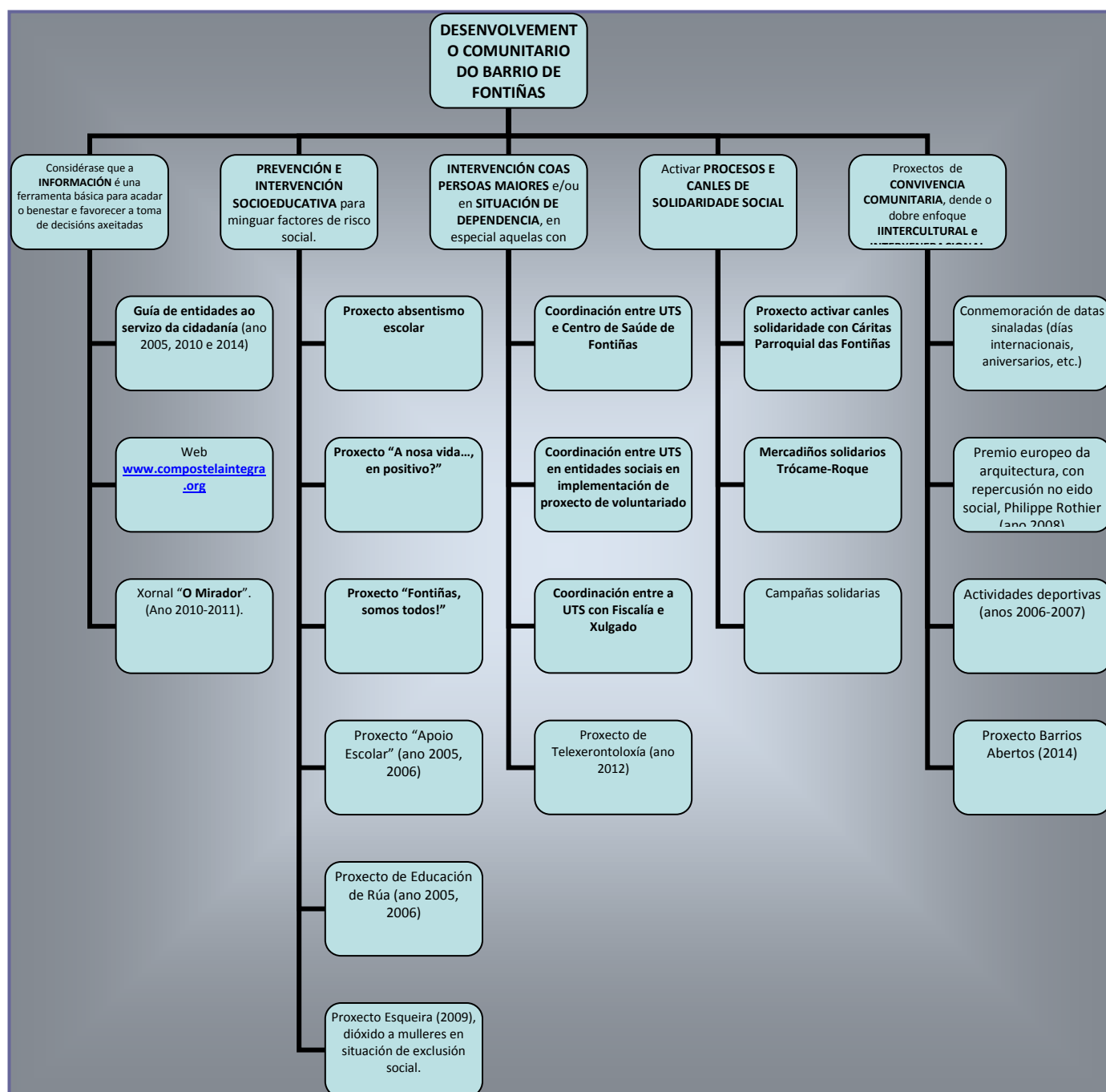

Fonte: III Diagnostico Comunitario. UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios), xullo 2015.

A pesar do traballo realizado, non exento de logros, si houbo casos (evidentemente os menos, e en cifras, pouco significativos) nos que rapazas e rapaces se “*quedaron no camiño*”; adolescentes que, froito das súas circunstancias, remataron en centros de reeducación ou, incluso, que na súa maioría de idade, en centros penitenciarios. Tentando frear a prevalenza destas problemáticas sociais, nestes dezasete anos, se deseñaron e implementaron varios proxectos de intervención:

Gráfica nº 5: **A programación comunitaria no barrio de Fontiñas.**

Nota: As actuacións que figuran en negra, sen especificar data, é que están vixentes na actualidade e que se repiten no tempo.

E con estes proxectos pretendíase traballar, basicamente, tres aspectos:

Gráfica nº 6: Eixes que inspiraron a intervención comunitaria en Fontiñas no periodo temporal 1998-2014.

Fonte: UTS Fontiñas (pertencente aos Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela), ano 2015.

Pero para traballar dun xeito global a convivencia (tanto a nivel intrafamiliar como no contorno educativo e social) hai outro aspecto que non debe ser obviado: a igualdade de xénero; constitúese como un factor primordial para garantir a dignidade da muller e a súa estabilidade persoal, así como camiñar en prol de facer realidade unha comunidade e unha sociedade máis igualitaria e xusta. Este debe ser un dos elementos transversais permanentemente presente nas intervencións educativas e sociais.

Chegados a este punto, faise necesario recoñecer a presenza deste eixe no noso traballo. Así pois nesa gráfica anterior que reflicte que as intervencións socioeducativas se baseaban en tres piares básicos (solidariedade, atención á diversidade e convivencia) incorpórase un cuarto elemento, non menos importante, “a igualdade de xénero”, como peza básica para contribuir ao desenvolvemento persoal exento de riscos, a estabilidade emocional, a igualdade efectiva nunha sociedade máis xusta en definitiva, a facer efectivos os dereitos constitucionais que asisten a cada persoa.

Gráfica nº 7: Eixes que inspiran a intervención comunitaria no ano 2015.

Fonte: UTS Fontiñas (pertencente aos Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela), ano 2015.

Non hai que esquecer que os fins da intervención comunitaria non deben ser exclusivamente asistencialistas (si ben hai que traballar para a cobertura das necesidades básicas da cidadanía), senón que debe dar un paso adiante, incidindo na prevención, como veremos máis adiante, e na integración no contorno comunitario (non dende a asimilación senón dende a pertenza a un barrio, dende a convivencia positiva da súa veciñanza, respectando as diferenzas de cada quen).

Polo tanto, nesta nova edición de “A nosa vida... en positivo?” trataremos de conxugar por unha banda, as peticións dos participantes en edicións anteriores, trasladadas nas diferentes avaliacións dos proxectos comunitarios previos, que demandan a continuidade destas accións, e por outra banda, as reflexións dos profesionais desta rede que vemos a importancia de incorporar outros aspectos, como pode ser nesta ocasión, o de igualdade e prevención da violencia de xénero. A forma habitual de traballar a partir de modelos de avaliación participativa, permítenos coñecer opinións, intereses e inquedanzas dos participantes. Tratar de darlles unha resposta, con novas edicións de proxectos comunitarios é intervir con rigor e tecnicamente. Este é o caso, por exemplo do abuso de

substancias, traballándoo dende unha óptica non teórica, senón recollendo experiencias vitais, como xa foi traballado no proxecto comunitario “A nosa vida..., en positivo?”, 1ª ed.”

Ademais deste aspecto, este curso iniciamos como novidade o traballo sobre igualdade de xénero, unha temática diferente das habituais neste proxecto, pero que emerxe como un elemento potente de vulnerabilidade da nosa mocidade. A detección e prevención de situacións de machismo, así como o feito de poder contar coa información e a formación necesarias, son as bases para seguir a loitar contra a lacra que supón a violencia de xénero. A incorporación deste tema ás propostas comunitarias xurde a partir das reflexións do equipo de profesionais desta rede:

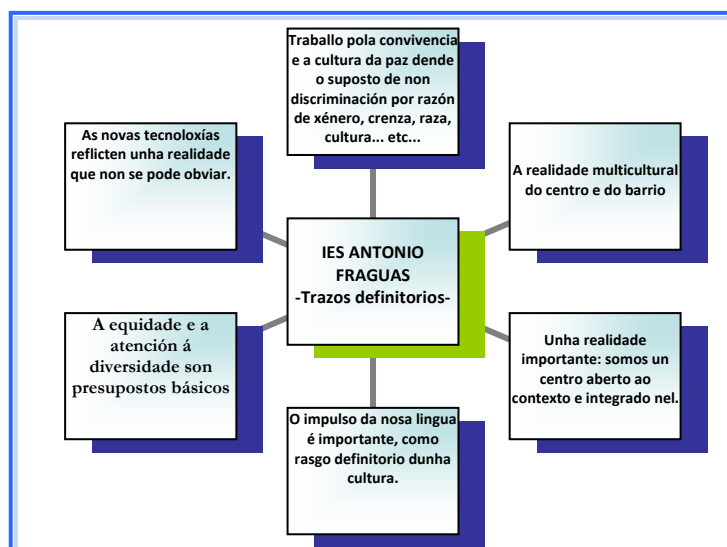
- A situación de alarma social pola violencia de xénero aumenta. Os datos son realmente preocupantes; o tratamento nos medios de comunicación, sensacionalista e inadecuado ás veces; as iniciativas nas redes sociais tratan de abrir pequenas xanelas de protesta e concienciación... e nós queremos aportar o noso gran de area!.
- Dende o equipo comunitario, no que hai unha presenza importante de mulleres e unha clara sensibilidade cara estes temas, por razóns persoais e profesionais, perfílase como unha necesidade. Son problemáticas que se abordan dende cada un dos nosos contornos de traballo: familiar, educativo, sanitario, social.... Facelo agora nun proxecto común implica visibilizalo e poñelo en valor. Tratar a igualdade de xénero desde esta óptica multiprofesional e con este enfoque comunitario, de conxunto, pon claramente a énfase na prevención e na importancia de alertar ó noso colectivo de menores.
- Como xa dixemos, é certo que nas avaliacións do alumnado non se propón como unha actividade, unha inqueda ou un interese, o cal dá que pensar. É probable que perciban a violencia de xénero como unha situación moi afastada da súa realidade e que non sexan conscientes das múltiples situacións de desigualdade que se viven no día a día, dos innumerables micromachismos que acontecen e que por hábito van xerando adaptación e crenza de que iso é o normal. Por iso, neste caso a proposta vai xurdir precisamente dende os e as profesionais da rede, porque a detección desta necesidade, non sentida polos rapaces e rapazas como tal, si o é para todos nós.

O ámbito educativo, a través do IES Antonio Fraguas e coa incorporación dos CEIP Fontiñas e CEIP Monte dos Postes, é copartícipe de tódalas accións comunitarias que afectan ao colectivo infanto-xuvenil. Así, é preciso facer as seguintes consideracións con respecto á posta en marcha desta proposta, pois son moitos os aspectos que unha actividade formativa destas características pode desenvolver.

En primeiro lugar, e a nivel xeral, todos aqueles elementos relacionados co proxecto educativo do centro (PEC) como son a mellora da convivencia, a apertura ó contexto, a realidade plural e multicultural, etc, integrados nunha forma ampla e flexible de entender a educación en valores. Algúns deles quedan reflectidos na figura seguinte.

Gráfica nº 8: Trazos definitorios do IES Antonio Fraguas.

Fonte: Trazos de identidade do IES Antonio Fraguas (Proxecto Educativo, Plan de Convivencia), 2013.

Ademais, dende o Departamento de Orientación, catalizador e dinamizador de moitas das propostas de tipo colaborativo no centro, e de traballo en rede no barrio, séguese un modelo de intervención sociopsicopedagóxico que ten a prevención mediante programas, como una liña habitual de actuación nos diferentes ámbitos que abrangue.

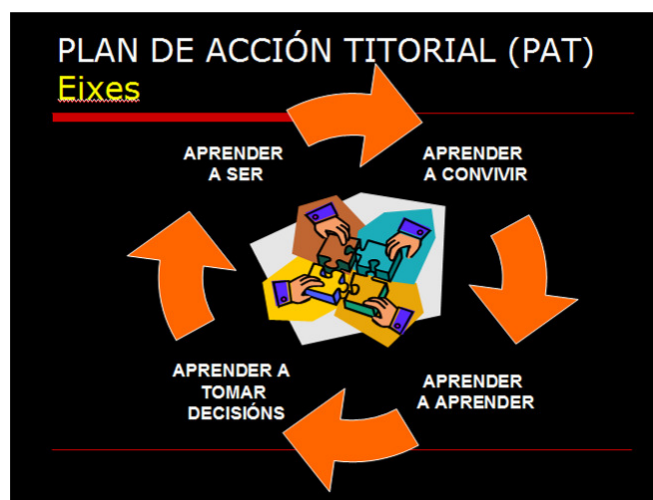
Gráfica nº 9: Ámbitos de intervención do Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas.

Fonte: Departamento de
 Orientación IES Antonio Fraguas,
 ANO 2013

Gráfica nº 10: **Plan de Acción Titorial do IES Antonio Fraguas.**

É por isto que tanto no Proxecto Educativo, como no Plan de Acción Titorial e no Plan de Convivencia cobran sentido as sinerxías que se establecen cando falamos de cuestións como: a educación do alumnado como persoas e como futuros cidadáns, e por suposto, a información e a formación cara situacións de vulnerabilidade. Sen esquecer, certamente, as reflexións técnicas e morais que aos profesionais poden suscitarlos. A cuestión de xénero emerxe como un tema transversal de especial relevancia en tódolos ámbitos da comunidade educativa, pero que merece ter tempos e espazos específicos para non verse diluído como ás veces sucede con determinados aspectos da transversalidade: como é de todos termina non sendo de ningún.

Fonte: Departamento de
Orientación IES Antonio Fraguas,
ANO 2013

O marco legal educativo precisa a necesidade de poñer en marcha proxectos e medidas que aseguren a igualdade. Así, no *Decreto 8/2015* que desenvolve a *Lei 4/2011 de 30 de Xuño de Convivencia e Participación da comunidade educativa en materia de convivencia escolar*, di claramente que a convivencia nos centros debe orientarse “a educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas”(Art. 3) e máis adiante indica a propósito do Plan de Convivencia que debe “facilitar a prevención, detección e eliminación de todas as manifestacións de violencia, especialmente do acoso escolar, da violencia de xénero e das actitudes e comportamentos xenófobos e racistas” (Art. 12). No Art. 21 falando de “Accións preventivas e medidas para a mellora”, indícase que se inclúan “actividades dirixidas á sensibilización da comunidade educativa na igualdade entre homes e mulleres para previr posibles situacións de violencia de xénero”. A isto habería que engadir razóns concretas dende o ámbito educativo, especificamente do IES Antonio Fraguas:

1. Traballo sobre coeducación e igualdade de xénero é un dos obxectivos fundamentais nos diferentes plans e documentos do IES, Antonio Fraguas, pero moi especialmente no Plan de Acción Titorial (PAT) e no Plan de Convivencia. Así mesmo, dende o Departamento de Orientación insístease ó longo destes anos na súa importancia e na necesidade de pasar dunha declaración de intencións sobre o papel á práctica, sendo para isto fundamental a realización dun conxunto de actividades e talleres que poñan á comunidade educativa e moi especialmente ó alumnado en situación de reflexionar.
2. Cóntase cunha ampla traxectoria de actuacións preventivas ó longo de diferentes cursos: Talleres, charlas sobre violencia de xénero, propostas de traballo do equipo de Mediación como a exposición “trapos sucios e trapos limpos”, Taller de TV e vídeo “Fraguando a diversidade” , por citar algunhas.
3. Ten participado en actividades de formación específicas para toda a comunidade educativa: familia, profesorado e alumnado, como Os III Encontros de Mediación que tiveron como eixe este tema.

Ben, pois tendo presente todo isto, dende a UTS Fontiñas (Concellería de Políticas Sociais, Diversidade e Saúde) e o IES Antonio Fraguas, contando coa colaboración das restantes entidades do barrio e recollendo ese “*testigo*” lanzado polo propio alumnado, preténdese levar a cabo novamente o proxecto formativo “**A nosa vida..., en positivo?; 3ª ed.**”, dirixido basicamente a adolescentes, con idades comprendidas entre os 12 e o 16 anos, coa finalidade de traballar con eles (dun xeito educativo dinámico e aberto) aspectos inherentes a situacións de vulnerabilidade ou de risco social, conxugados con reflexións técnicas e aplicacións prácticas.

Gráfica nº 11: Trazos de identidade do proxecto comunitario "A nosa vida..., en positivo?".

Fonte: UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios) e Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, 2015.

Gráfica nº 12: Fins da intervención comunitaria.

Este proxecto, cun claro enfoque preventivo, enmarcaríase nas seguintes liñas de intervención:

- ✦ **Liña nº 6 do III Diagnóstico Comunitario:** Deseño e implementación de proxectos de prevención de condutas asociadas.
- ✦ **Liña nº 11 do III Diagnóstico Comunitario:** Actividades de convivencia comunitaria.

Fonte: UTS Fontiñas – Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela, 2015.

Sería un proxecto que se fundamenta tanto en aspectos vinculados á prevención primaria como secundaria.

No primeiro dos casos (prevención primaria) as accións formativas que se leven a cabo teñen como obxecto a prevención da aparición de condutas antisociais en poboación que aínda non presenta esta problemática; serían actividades dirixidas a adolescentes, en xeral, que pretenden asegurar o seu normal desenvolvemento.

No segundo (prevención secundaria), diríxese a adolescentes que amosan algún signo de condutas disruptivas e preténdese minguar factores de risco.

Este proxecto tamén se liga cos contidos establecidos nas liñas de actuación municipais de prevención de drogas. Así, neste eido, hai un ámbito referido á prevención comunitaria, tendo como destinatarios á totalidade da poboación, tratando de favorecer a integración social de todas as persoas. A actuación comunitaria é unha estratexia metodolóxica que busca comprometer e coordinar a todos os colectivos que forman a comunidade e que, entre todos, se poidan realizar aportacións na prevención de drogodependencias.

Gráfica nº 13: **A repercusión social dos proxectos comunitarios.**

Fonte: UTS Fontiñas – Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela e Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, 2015.

III.- OBXECTIVOS

III.1.- Dirixidos aos adolescentes:

- 📖 Aprender a exercer os dereitos de forma responsable, respectando sempre o que está “ao teu carón”.
- 📖 Poñer de manifesto as consecuencias, dende un punto de vista legal e práctico, de determinadas condutas.
- 📖 Fomentar a participación dos adolescentes na vida comunitaria.
- 📖 Desenvolver conciencia crítica sobre o seu modo de actuar e proceder.
- 📖 Achegar situacións que propicien a reflexión sobre os beneficios que supón, socialmente, unha educación igualitaria.

III.2.- Dirixidas a persoal técnico do ámbito socioeducativo:

- 📖 Reflexionar sobre os beneficios que supón, socialmente, unha educación igualitaria.
- 📖 Fortalecer as pontes entre a institución escolar e a comunidade.
- 📖 Seguir a consolidar o traballo en rede iniciado no ano 1998.

IV.- DESTINATARIOS.

O proxecto desglósase en tres partes:

- ✚ Unha charla-obra que versa sobre a experiencia vital dun recluso dentro do proxecto “Voluntariado desde dentro” dirixido a alumnado de 4º da ESO do IES Antonio Fraguas (idade: 16 anos).
- ✚ Taller sobre as mulleres como motor de cambio, da ONG “Implicadas no desenvolvemento”: A experiencia da India. Acompaña a actividade o visionado da reportaxe “Cambia de pel” e unha dinámica de traballo.

Nas actividades incorporaranse profesionais do ámbito socioeducativo, pertencentes á rede comunitaria do barrio.

V.- METODOLOXÍA E ACTIVIDADES. TEMPORALIZACIÓN.

As actuacións previstas son as seguintes:

1. **Charla-obradoiro que versa sobre a experiencia vital dun recluso dentro do proxecto “Voluntariado desde dentro”** dirixido a alumnado de 4º da ESO do IES Antonio Fraguas (idade: 16 anos): 100 alumnos aproximadamente e 12 profesores.

Esta actividade estará implementada pola **Asociación para a Prevención da Exclusión Social** (A.P.E.S.). Esta asociación implementa proxectos, dende a óptica de traballo en rede, que pon de manifesto a importancia da implicación da comunidade nos procesos de reinserción social das persoas que se atopan cumprindo unha condea; pero tamén leva a cabo accións preventivas, coa finalidade de formar cidadáns e cidadás comprometidos socialmente e afastados de todo comportamento de risco. No deseño e xestión dos seus proxectos están presentes tres servizos:

- *O penitenciario e legal*, a través da intervención con persoas incluídas en procesos penais.
- *A prevención de condutas predelictivas na infancia e na xuventude*, ampliando o campo de actuación ao ámbito escolar e comunitario, no marco dun programa de prevención de comportamentos de risco antisocial.
- *A inclusión social* de colectivos vulnerables.

E todo isto coa permanente presenza de diferentes valores: **igualdade de oportunidades, confianza mutua, compromiso social, respecto á persoa e cohesión social** (traballo en rede).

2. **Obradoiro sobre “As mulleres como motor de cambio”**. A actividade corre a cargo de Noelia Darriba, membro da ONG “Implicadas no Desenvolvemento” e de Atalaya social. Este obradoiro está dirixido a alumnado de Bacharelato. Participarán sobre 30 alumnos e alumnas e profesorado de Filosofía que xa ten colaborado e participado estreitamente noutras edicións de A nosa vida en positivo. A actividade constará de dúas partes:

A).- Visionado da LONGAMETRAXE "CAMBIA DE PAPEL"⁷

B).- Coloquio

A recente experiencia da ponente na India brindará ademais a posibilidade de compartir vivencias co alumnado.

Esta actividade estará implementada por Atalaya Social e pola ONG "Implicadas no Desenvolvemento"; esta última é unha organización crítica e feminista de cooperación ao desenvolvemento fundada en 1998; basea o seu traballo na procura da igualdade de xénero como piar para o desenvolvemento humano. Implicadas entende o traballo contra a pobreza como un exercicio de responsabilidade da cidadanía do Norte en busca de espazos para que a cidadanía do Sur, e en concreto as mulleres, poidan tomar decisións sobre as súas vidas.

Por outra banda, ATALAYA SOCIAL é unha empresa dedicada á implementación de proxectos socioeducativos en diferentes

centros e entidades da xeografía galega. Teñen unha ampla experiencia en programas de diversas temáticas pero sempre cunha especial sensibilidade cara ó traballo desde a perspectiva de xénero. A reportaxe "Cambia de Papel" exerce unha mirada afastada do típico documental xornalístico ou informativo. Nesta peza fílmica fálase dos múltiples papeis que as persoas desenvolvemos nas nosas

⁷ A longametraxe está dirixida e producida por **María Reimóndez** (fundadora de "Implicadas no Desenvolvemento", escritora e experta en enfoque de xénero), **Luis Tosar** (actor, socio e colaborador de Implicadas dende 2008) e **Kutti Revathi** (escritora, cineasta, editora da revista feminista Panikkudam e da publicación sobre cinema feito por mulleres Kannadi, colaboradora asidua en proxectos de Implicadas).

FICHA TÉCNICA:

Título: Cambia de papel. Non ficción / 38:18 min / HD / 2013.

Dirixido por: María Reimóndez, Kutti Revathi e Luis Tosar. *Producción executiva:* Luis Tosar e María Reimóndez.

Música: Piti Sanz. *Montaxe:* Jorge Coira e Alicia Arias.

Animación: Raquel Sánchez. *Cámara:* Luis Tosar, Kutti Revathi, Santhosh e Jenny.

Postproducción: María Platas e Borja Pozueco.

Idioma orixinal: Galego e Tâmil.

Subtítulos: Galego.

Ano: 2013 // *Estrea:* 9 de abril 2013. CGAC, Santiago de Compostela.

Producido por: Implicadas, Filmanova, PDI e Zircozine

vidas e de como o cambio, sobre todo nas condicións máis difíciles, fai que tamén se produza unha transformación no mundo que nos rodea. As protagonistas de 'Cambia de Papel' falan da súa vida cotiá, do seu día a día, sen ningún tipo de dramatismo.

A longametraxe está dirixida e producida por María Reimóndez (fundadora de Implicadas no Desenvolvemento, escritora e experta en enfoque de xénero), Luís Tosar (actor, socio e colaborador de Implicadas dende 2008) e Kutti Revathi (escritora, cineasta támil, editora da revista feminista Panikkudam e da publicación sobre cinema feito por mulleres Kannadi, colaboradora asidua en proxectos de Implicadas).

En resume, a 3ª edición do Proxecto comunitario "A nosa vida..., en positivo?" concrétase nas seguintes actividades:

Táboa nº 3: Actividades do Proxecto "A nosa vida..., en positivo?", 3ª ed.

ACTIVIDADES	DATAS	LUGAR DE IMPLEMENTACIÓN	DESTINATARIOS
Charla-obraoiro que versa sobre a experiencia vital dun recluso dentro do proxecto "Voluntariado desde dentro" . Impartido por: Asociación para a prevención da Exclusión Social .	2 de decembro de 2015, de 11 a 12.30	Centro Sociocultural das Fontiñas	- Alumnado de 4º da ESO do IES Antonio Fraguas: aproximadamente 100 alumnos. - Profesorado do devandito alumnado. - Técnicos das entidades da rede comunitaria do barrio de Fontiñas.
Obradoiro sobre "As mulleres como motor de cambio" , da ONG "Implicadas no desenvolvemento" : A experiencia da India. Visionado da reportaxe "Cambia de papel" ; dinámica de traballo.	14 de decembro de 2015, de 12,45 a 14,25 horas.	IES Antonio Fraguas.	- Alumnado de Bacharelato do IES Antonio Fraguas: aproximadamente 30 alumnos. - Profesorado de Filosofía do devandito centro educativo. - Técnicos das entidades da rede comunitaria do barrio de Fontiñas.

Fonte: UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela) e Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, novembro 2015. Recolle as aportacións das restantes entidades que participan na rede comunitaria do barrio de Fontiñas.

VI.- RECURSOS HUMANOS.

O proxecto é deseñado e elaborado por:

- Traballadoras sociais da UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela).
- Orientadora do IES Antonio Fraguas.

Coa colaboración de:

- Educadora social do Programa municipal socioeducativo (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela).
- Técnico do programa municipal de promoción de hábitos saudables (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela).
- Técnico da Asociación para a Prevención da Exclusión Social (APES).
- Membro da ONG “Implicadas para o Desenvolvemento”.
- Coordinadora da Fundación Secretariado Gitano.
- Directora do Centro de Día Arela.
- Técnico de Asemblea de Cooperación pola Paz.

VII.- RECURSOS TÉCNICOS E MATERIAIS.

- *Previo:*

- Elaboración do proxecto:** a cargo da orientadora do IES Antonio Fraguas e das traballadoras sociais da UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela). Incorpóranse aportacións realizadas pola educadora social municipal e polo técnico municipal de prevención, para vincular o contido deste proxecto con este programa.
- Contacto con ONG “Implicadas no desenvolvemento”:** a cargo da orientadora do IES Antonio Fraguas.
- Contacto APES:** a cargo de coordinadora da Fundación Secretariado Gitano, orientadora do IES Antonio Fraguas e traballadoras sociais da UTS Fontiñas.

 Xestión dos espazos e equipamentos:

- Centro Sociocultural das Fontiñas: a cargo das traballadoras sociais da UTS Fontiñas.
- IES Antonio Fraguas: a cargo da orientadora do devandito centro.

 Cartel para a difusión: elaborado pola orientadora do IES Antonio Fraguas.

 Impresión do cartel: Os carteis para o día da xornada serán a cargo das traballadoras sociais e da orientadora do IES Antonio Fraguas.

 Deseño da folia de avaliación a cargo da orientadora do IES Antonio Fraguas e das traballadoras sociais da UTS Fontiñas.

 Impresión da folia de avaliación a cargo das traballadoras sociais da UTS Fontiñas.

 Financiación do proxecto, a cargo do Programa municipal de Promoción de Hábitos de Vida Saudables (Concellería de Políticas Sociais, Diversidade e Saúde).

- Durante a Actividade:

 Para as actividades levadas a cabo nas instalacións do Centro Sociocultural das Fontiñas:

- Mesas para poñentes (Centro sociocultural das Fontiñas).
- Cadeiras (Centro sociocultural das Fontiñas e de Vite).
- Carteis divulgativos da actividade (IES Antonio Fraguas, Servizos Sociais Comunitarios).
- Cámara de fotos e video (Servizos Sociais Comunitarios, IES Antonio Fraguas).
- Portátil (Servizos Sociais Comunitarios).
- Proxector (Servizos Sociais Comunitarios, Centro Sociocultural das Fontiñas).
- Pantalla de proxección (Centro Sociocultural das Fontiñas).

- Equipo de son e megafonía (Centro Sociocultural das Fontiñas).
- Cuestionarios de avaliación (IES Antonio Fraguas, Servizos Sociais Comunitarios).

 Para a actividade levada a cabo nas instalacións no IES Antonio Fraguas:

- Mesas para poñentes (IES Antonio Fraguas).
- Cadeiras (IES Antonio Fraguas).
- Carteis divulgativos da actividade (IES Antonio Fraguas, Servizos Sociais Comunitarios).
- Cámara de fotos e video (IES Antonio Fraguas).
- Portátil (IES Antonio Fraguas).
- Proxector (IES Antonio Fraguas).
- Pantalla de proxección (IES Antonio Fraguas).
- Equipo de son e megafonía (IES Antonio Fraguas).
- Cuestionarios de avaliación (IES Antonio Fraguas, Servizos Sociais Comunitarios).

VIII.- COSTE ECONÓMICO.

- **A Charla-obra que versa sobre a experiencia vital dun recluso dentro do proxecto “Voluntariado desde dentro”,** implementada pola **Asociación para a Prevención da Exclusión Social (A.P.E.S.)**, ten como coste o derivado do desprazamento das persoas reclusa se dos técnicos que as acompañan. APES colabora totalmente co neste proxecto, asumindo o gasto que corresponda.
- **O obradoiro sobre “As mulleres como motor de cambio”,** da ONG “Implicadas no desenvolvemento”: A experiencia da India, ten un coste de 120 €. A financiación desta actividade correrá a cargo do Programa municipal de Promoción de Hábitos de Vida Saudables (Concellería de Políticas Sociais, Diversidade e Saúde, do Concello de Santiago de Compostela).

- Os gastos de cartelería serán asumidos de xeito particular polas traballadoras sociais da UTS Fontiñas e pola orientadora do IES Antonio Fraguas.

IX.- SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN.

A avaliación, determinante para valorar o grao de consecución de obxectivos e, incluso, para promover novas accións comunitarias, terá en conta os seguintes items:

Táboa nº 4: Criterios de avaliación

	ASPECTO A AVALIAR	INDICADORES
AVALIACIÓN CUANTITATIVA	Organización e implementación	Nº de profesionais encargados da elaboración e organización do Proxecto
		Nº de profesionais que participan nos obradoiros
	Impacto e participación	Nº de alumnado que participan nos obradoiros / nº de alumnado previsto
		Nº de profesionais asistentes do eido educativo
		Nº de profesionais asistentes do eido social
AVALIACIÓN CUALITATIVA	Valoración do alumnado, a través da enquisas:	Grao de utilidade da información recibida
		Valoración dos profesionais que levaron a cabo os obradoiros
		Propostas de mellora e suxestións

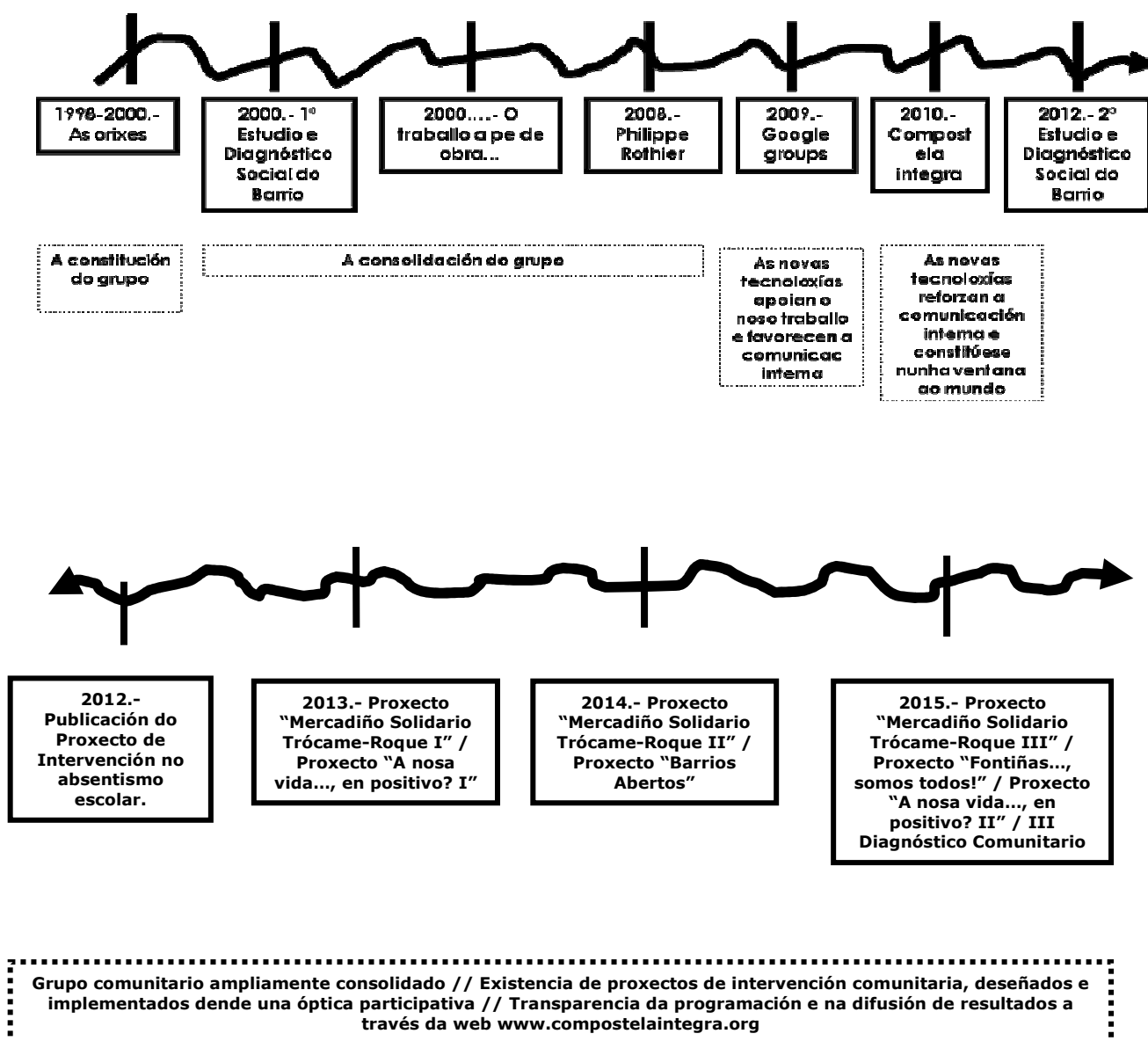
Fonte: UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela) e Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, novembro 2015.

Os cuestionarios de avaliación figuran no anexo nº 5.

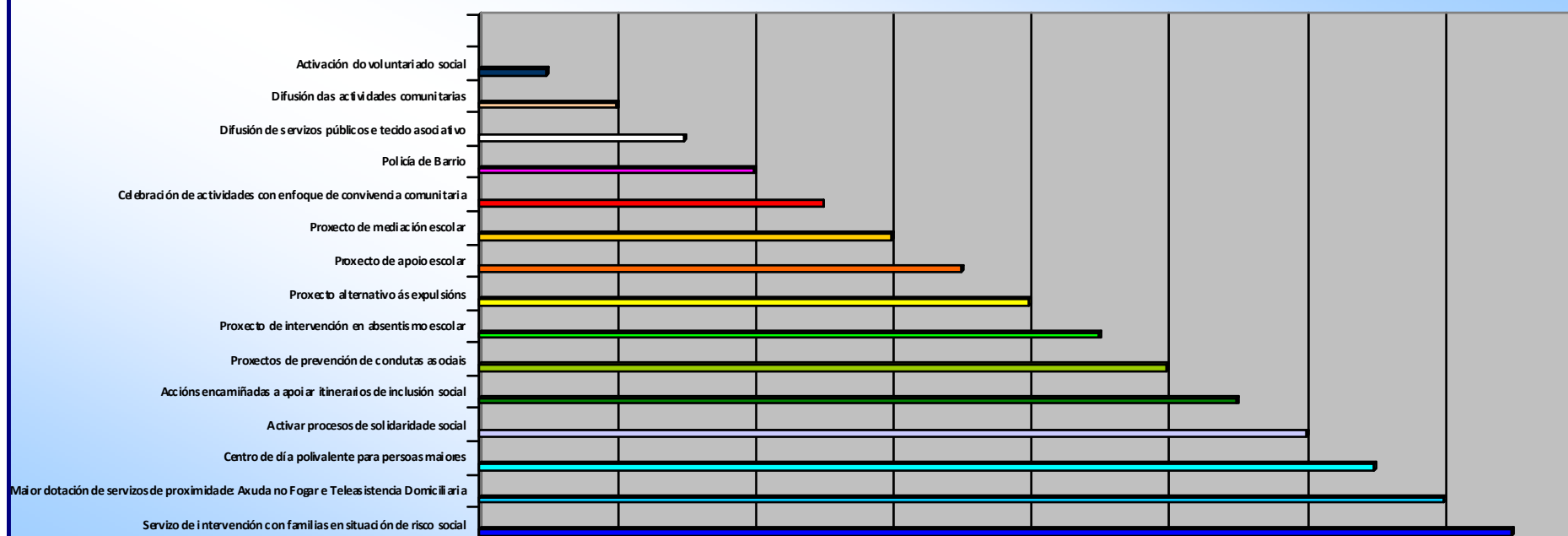
Anexo nº 1: A evolución temporal do grupo comunitario do barrio de Fontiñas.

Anexo nº 2: Liñas de intervención social no barrio de As Fontiñas – III Diagnóstico Comunitario (xuño 2015). Mais información na web:
www.compostelaintegra.org

LIÑAS DE INTERVENCIÓN SOCIAL - ANO 2015

Anexo nº 3: Síntese do Proxecto comunitario “A nosa vida..., en positivo?, 1ª edición”:

- *Ano de implementación:* 2013.
- *Fin do proxecto:* dende o Punto de Atención de Servizos Sociais de Fontiñas e dende o IES Antonio Fraguas, contando coa colaboración das restantes entidades do barrio, levouse a cabo un proxecto formativo, dirixido basicamente a adolescentes, con idades comprendidas entre os 15 e o 17 anos, no que se traballou con eles (dun xeito educativo dinámico e aberto) aspectos inherentes a situacións de vulnerabilidade ou de risco social, conxugados con reflexións técnicas e experiencias vitais. E, incluso, reforzou a intervención que se estaba levando a cabo en materia de absentismo escolar e de mellorar a convivencia no contorno comunitario, minguando a presenza de elementos de risco e de condutas asociais. É un proxecto que se fundamentou tanto en aspectos vinculados á prevención primaria como secundaria. No primeiro dos casos (prevención primaria) as accións formativas que se levaron a cabo tiveron como obxecto a prevención da aparición de condutas antisociais en poboación que aínda non presenta esta problemática; eran actividades dirixidas a adolescentes, en xeral, que pretenden asegurar o seu normal desenvolvemento. No segundo (prevención secundaria), dirixiuse a adolescentes que amosaban algún signo de condutas disruptivas e preteneuse minugar factores de risco.
- *Resultados:*

O proxecto en
imaxes....

Rolda de prensa no Concello de Santiago de Compostela, 23 de outubro de 2013.

A concelleira de Benestar Social, María Castelao, presentou o 23 de outubro de 2013 o proxecto comunitario **A nosa vida en positivo?: vulnerabilidade social en adolescentes; reflexións técnicas e**

experiencias vitais. Acompañaron a María Castela na rolda de prensa a orientadora do IES Antonio Fraguas, Dolores Sanz; o xefe do Departamento de Filosofía deste instituto, Rafael Varela, e a directora do Centro de Día Arela, Mila Budiño.

Obradoiro impartido pola Asociación Arela no IES Antonio Fraguas, o 29 de outubro de 2013.

Obradoiro impartido polo Equipo Técnico de Menores de A Coruña, no IES Antonio Fraguas, o 5 de novembro de 2013. Presentes tamén no acto, a traballadora social da UTS e técnicos do Centro de Día de Menores Arela e da Casa de Familia "Dignidade".

Obradoiro impartido o 19 de novembro de 2013, no IES Antonio Fraguas, polo Programa de Ensinanza Permanente de Adultos da Consellería de Educación, destinado no Centro Penitenciario de Teixeira.

http://proxectoanoca.blogspot.com... Proxecto ANOCA (Aprende... x)

anoca teixeiro

Valoración José Manuel da charla no IES Antonio Fraguas

Pódese elixir o destiño, eu fíxeno (non o fagades vós).

O pasado martes día 19/11/13 tiven a oportunidade de compartir os meus erros do pasado cun grupo de alumnos do Instituto Antonio Fraguas. Foi a primeira vez que ocupei o lugar do profesor... (sen estar castigado, jejeje). quedei encantado coa atención que me prestaron. Foi moi enriquecedor para min poder compartir con todos os asistentes as vivencias erróneas do pasado para que cada un deles poida ver as consecuencias que eu estou a pagar por ter decidido vivir unha mala vida baixo os efectos dunha droga, en lugar dunha boa. Eu teño sorte de contalo, outros non...

Compartir un porro cun amigo é o principio dun camiño cun desenlace fatal.

Gracias pola acollida, o trato e a atención prestada e xa para despedirme deciros que xunto con ANOCA estou á vosa disposición para unha próxima.

Un saúdo do voso amigo

José Manuel (interno de Teixeira)

Publicado por Proxecto ANOCA en 09:00 No hay comentarios:

Recomendar esto en Google

Etiquetas

- Antonio Fraguas 13-14 (4)
- Pastoriza 13-14 (4)
- Urbano Lugo 13-14 (5)

A nosa páxina de Facebook

Proxecto ANOCA
Like 76

Séguenos en twitter

Seguir a @ProxectoANOCA 62 seguidores

Archivo del blog

Archivo del blog

http://proxectoanoca.blogspot.com... Proxecto ANOCA (Aprende... x)

anoca teixeiro

Valoración profesorado EPAPU

Nesta entrada aparecerá a valoración por parte do profesorado do EPAPU das actividades nas que participemos no voso centro.

Ola a todos

Coa visita do Proxecto ANOCA ao IES Antonio Fraguas damos comezo ao proxecto durante o curso escolar 2013/2014. Como sempre, a visita resultou moi satisfactoria para nós. A atención por parte de Lola e demais profesores do Instituto foi moi boa. fíxéronnos sentir como na casa. A charla da mañá no instituto penso que foi moi dinámica. Unha vez que o noso amigo e alumno José Manuel se liberou dos nervos (hai que pensar que era a primeira vez que acudía a unha das nosas visitas), a charla adquiriu fluidez. As preguntas sucedíanse e conseguíuse un diálogo áxil entre ambas partes. José Manuel aportou a súa experiencia persoal e nós intentamos apoialo en todo. Pola tarde tivemos a mesa redonda coa Consellería de Servizos Sociais de Santiago e, teño que dicir, que unha vez superados os momentos iniciais de confusión, penso que tamén foi moi enriquecedora. Non queda máis que dar as grazas da nosa parte a todos e desexar poder compartir no futuro outro día con todos vós.

Chus e José Antonio

Publicado por Proxecto ANOCA en 15:00 No hay comentarios:

Recomendar esto en Google

Etiquetas: Antonio Fraguas 13-14

III Seminario de Intercambio y Formación

0:00 / 5:02 YouTube

Enlaces de interese

- Educación entre rejas
- Foodprint.eu

Estadísticas

21.394
Estadísticas blog

Contribuyentes

- Proxecto ANOCA
- jose antonio

Seguidores

Mesa redonda no Centro Sociocultural das Fontiñas, do 19 de novembro de 2013, onde participan membros do Programa de Ensinanza Permanente de Adultos do Centro Penitenciario de Teixeiro, do Equipo Técnico de Menores de A Coruña, da Asociación Arela, da Fiscalía de Menores de Pontevedra e presentada/moderada pola Concelleira da Area de Servizos Sociais.

A modo de resume:

Táboa nº 5: Cadro-resume do Proxecto “A nosa vida..., en positivo?”, 1ª ed.

ITEMS	Nº	OBSERVACIÓNS
Nº de profesionais encargados da elaboración e organización do Proxecto	4	* Orientadora do IES Antonio Fraguas * Traballadoras sociais da UTS Fontiñas. * Educadora social do Programa municipal Socioeducativo
Nº de profesionais colaboradores	5	* Director do IES Antonio Fraguas. * Vicedirector do IES Antonio Fraguas. * 2 docentes do Departamento de Filosofía do IES Antonio Fraguas. * Xuíz do Xulgado de Primeira Instancia nº 6 de Santiago.
Nº de profesionais que difunde o Proxecto	5	* Orientadora do IES Antonio Fraguas * Traballadoras sociais da UTS Fontiñas. * Educadora social do Programa municipal Socioeducativo. * Coordinadora do Centro de Día Arela.
Nº de profesionais que participan nos obradoiros	8	* Asociación Arela: 1 * Equipo Menores: 4 * Teixeiro: 3
Nº de profesionais que participan na Mesa Redonda	5	* Concelleira Servizos Sociais. * Alumno Ensinanza Permanente Adultos de Teixeiro. * Equipo Técnico de Menores. * Fiscalía de Menores de Pontevedra. * Arela.
Nº de alumnado que participan nos obradoiros / nº de alumnado previsto		Obradoiro 1: Arela: 107 alumn@s. Obradoiro 2: Menores: 82 alumn@s. Obradoiro 3: Teixeiro: 107 alumn@s.
Nº de alumnado que participan na mesa redonda / nº de alumnado previsto		110 alumn@s.
Nº de profesionais asistentes á mesa redonda do eido educativo		12 docentes.
Nº de profesionais asistentes á mesa redonda do eido social		20 profesionais.
■ Obradoiro Arela: 50 €. ■ Xantar docentes Centro Penitenciario de Teixeiro: 45 €. ■ Pago traslado docentes de Centro Penitenciario de Teixeiro: 120 €. ■ Impresión de carteis e tarxetas divulgativos: 18 € ■ IES Antonio Fraguas encárgase do abono dos dous primeiros conceptos, que fai un total de 95 €. O terceiro concepto é abonado dende o Programa de Prevención da Concellería de Servizos Sociais: 120 €. ■ As profesionais que realizan o deseño do proxecto abonan, de xeito particular, os gastos derivados de carteis e tarxetas divulgativas: 18 €.		

Fonte: UTS Fontiñas (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela) e Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, novembro 2015. Recolle as aportacións das restantes entidades que participan na rede comunitaria do barrio de Fontiñas.

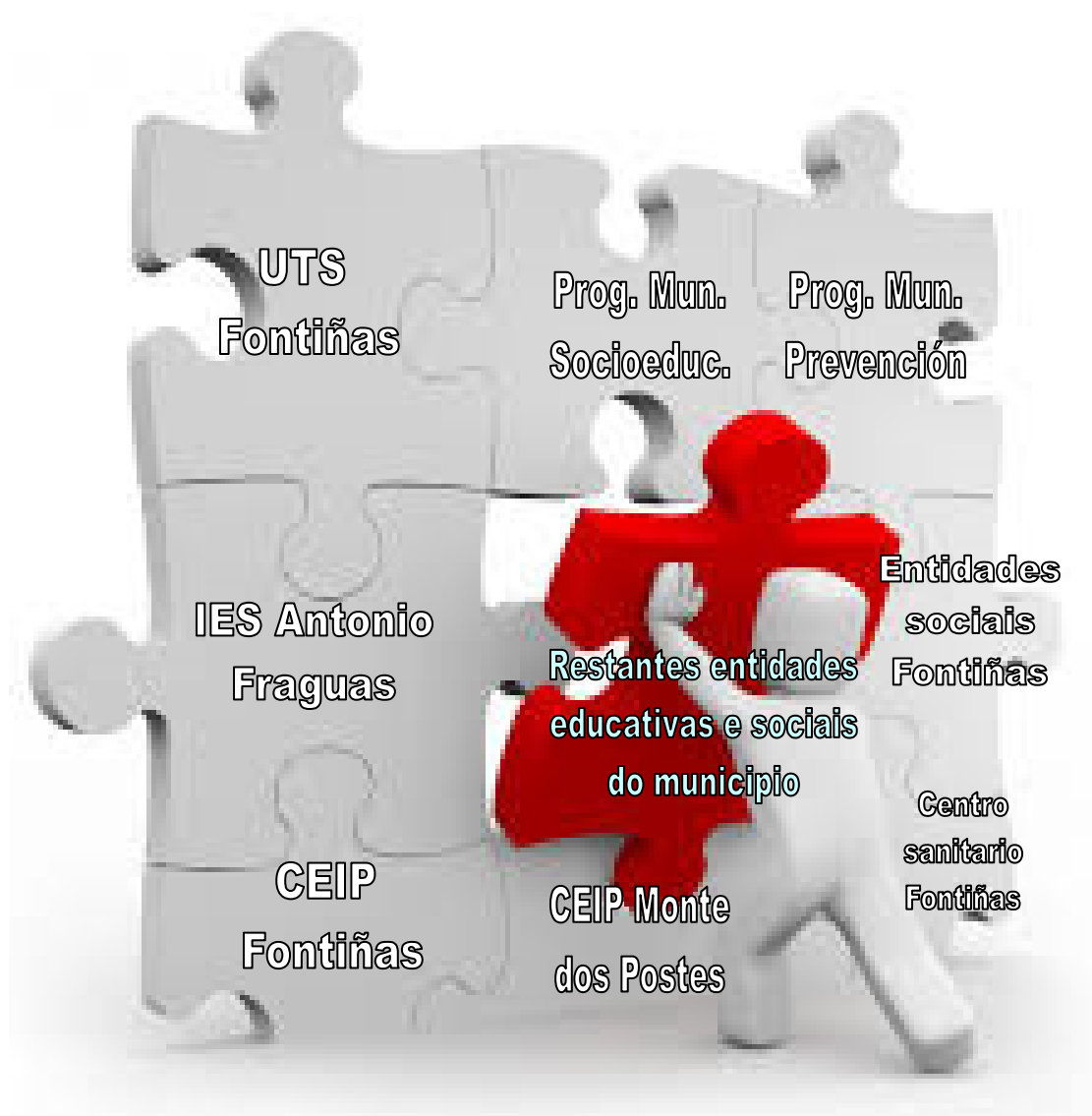
Anexo nº 4: Síntese do Proxecto comunitario “A nosa vida..., en positivo?, 2ª edición”:

- *Ano de implementación:* 2015.
- *Fin do proxecto:* No ano 2013, enmarcándose dentro das accións comunitarias preestablecidas no II Diagnóstico Comunitario do Barrio de Fontiñas, deseñouse o proxecto “A nosa vida en positivo?: Vulnerabilidade social en adolescentes e mozos”. Proxecto que foi deseñado e implementado dende a UTS Fontiñas e o IES Antonio Fraguas e no que se traballou aspectos relacionados coa protección social do menor, a súa responsabilidade penal e, mesmamente, exemplos prácticos da consecuencia da cronificación de condutas disociais. Este proxecto foi avaliado de xeito moi positivo por todo o alumnado e demais asistentes ao mesmo, solicitando nos cuestionarios de avaliación que se repetiran accións similares. A forma habitual de traballar a partir de modelos de avaliación participativa, permítenos coñecer opinións, intereses e inquiredanzas dos participantes. Tratar de darlles unha resposta, con esta nova edición de “A nosa vida... en positivo?” foi, ademais, unha grande satisfacción. Pois ben, recollendo esa testemuña lanzada polo propio alumnado, as iniciativas do Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, as aportacións das restantes entidades sociais do barrio e tendo presente a función⁸ dos Servizos Sociais Comunitarios no que refire á atención de menores en situación de risco e/ou conflito social, decídese retomar o Proxecto “A nosa vida en positivo?”, dándolle un novo enfoque e incorporando igualmente as aportacións facilitadas dende o Programa municipal socioeducativo e o Programa municipal de prevención. As entidades socioeducativas do barrio de Fontiñas implementamos pois unha nova edición do proxecto e, dado o seu interese e a elevada valoración do primeiro proxecto, consideramos procedente compartir o mesmo coas restantes entidades do termo municipal.

⁸ Función dos Servizos Sociais Comunitarios, entre outras, a “...atención a menores en situación de risco ou conflito social, mediante programas orientados á atención psicosocial, intervención socioeducativa, formación en habilidades sociais ou outros que contribúan á súa integración familiar e comunitaria” (art. 26.h do Decreto 99/2012, do 16 de marzo, polo que se regula os Servizos Sociais Comunitarios).

Novo enfoque do Proxecto "A nosa vida en positivo?"

Fonte: UTS Fontiñas – Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela, 2015.

▪ *Resultados:*

Táboa nº 6: Cadro-resume do Proxecto “A nosa vida..., en positivo?”, 1ª ed.

FASE 1	OBRADOIROS	TIPOLOXÍA	DATA	ALUMNADO PARTICIPANTE
		Obradoiro 1: implementado polo Programa KTORCE 18 de Arela . Obxecto: explicación pormenorizada da Lei de responsabilidade penal do menor .	8 de abril de 2015, no Centro Sociocultural das Fontiñas	Alumnado de 4º da ESO: 90 alumnos, 12 profesores, 1 orientadora. A maiores, 10 persoas pertencentes a entidades sociais (Arela) e servizos públicos municipais (Servizos Sociais Comunitarios). Total: 113.
FASE 2	CONFERENCIA	PONENTES	DATA	PARTICIPANTES
		Don Javier Urra Portillo , coa conferencia “ Ser mozo hoxe ”	21 de abril de 2015, de 11 a 12,30 horas, no Centro Sociocultural das Fontiñas	6º de Educación Primaria do CEIP Fontiñas (33 alumnos, 3 mestres e 1 orientadora), catro grupos de 1º da ESO do IES Antonio Fraguas (95 alumnos, 11 mestres e 1 orientadora), 4 reporteiros e 28 persoas pertencentes a entidades sociais (Cruz Vermella e Arela) e servizos públicos municipais (Concellería da Área de Servizos Sociais e Centro Sociocultural das Fontiñas). Total: 176.
FASE 3	CONFERENCIA	Don Javier Urra Portillo , coa conferencia “ Ser mozo hoxe ”	21 de abril de 2015, de 17 a 18,30 horas, no Pazo de Congresos	Nº de persoas estimadas que participaron: 950.

Fonte: Datos extraídos do cómputo de alumnado e profesionais participantes. Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, Programa municipal socioeducativo e UTS Fontiñas (estes dous últimos dispositivos pertencentes aos Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela), ano 2015.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA	ASPECTOS A AVALIAR	INDICADORES	Nº	OBSERVACIÓNS
	Organización e implementación	Nº de profesionais encargados da elaboración e organización do Proxecto	5	* Orientadora do IES Antonio Fraguas * Traballadoras sociais da UTS Fontiñas. * Educadora social do Programa municipal Socioeducativo * Técnico do Programa municipal de Prevención.
		Nº de profesionais colaboradores	2	* Psicóloga da Unidade municipal de Atención ás Familias. * Educadora social do Programa municipal Socioeducativo.
		Nº de profesionais que difunde o Proxecto	12	* Orientadoras do IES Antonio Fraguas, CEIP Fontiñas e CEIP Monte dos Postes: 3 * Traballadoras sociais da UTS Fontiñas: 2 * Educadoras sociais do Programa municipal Socioeducativo: 2 * Técnico municipal de Prevención: 1 * Coordinadora do Centro de Día Arela: 1 * Educadoras Sociais do Programa de atención a familias Abeiro: 2 * Fundación Secretariado Xitano: 1
		Nº de profesionais que participan nas actividades	3	* Asociación Arela: 2 * Don Javier Urra
	Impacto e participación	Nº de participantes nas actividades / nº de participantes previsto		Actividade 1: Arela: $113/103 = 109,7\%$ Actividade 2: Urra (Centro Sociocultural das Fontiñas): $176/196 = 89,8\%$ ⁹ Actividade 3: Urra (Pazo de Congressos): $950/600^{10} = 158,3\%$.
COSTE				✂ Asociación Arela: 40 €. ✂ Conferencias de Don Javier Urra: 1194,48 €. O gasto desglósase en: ○ Conferencias: 1736 €. ○ Gastos de traslado: 258,48 €. ✂ Gastos de autobuses: 154 €. ✂ Gastos menores: 47 €. O total do coste do Proxecto “A nosa vida...”, en positivo?, 2ª edición” ascendeu a 2.235,48 € .

Fonte: Datos extraídos do cómputo de alumnado e profesionais participantes. Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas, Programa municipal socioeducativo e UTS Fontiñas (estes dous últimos dispositivos pertencentes aos Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela), ano 2015.

O proxecto en imaxes:

⁹ A este respecto hai que indicar que inicialmente estaba prevista a asistencia de 6º de Educación Primaria do CEIP Monte dos Postes, que finalmente non puido ser posible, por criterios organizativos do centro, si asistindo o seu Director e a orientadora. Asemade, indicar hai importante presenza de medios de comunicación, sendo numerosas as entrevistas realizadas ao ponente, sen que en ningún caso estivera presente ningún menor de idade. Pos último indicar que os rapaces, reporteiros do IES Antonio Fraguas, puideron realizarlle unha entrevista ao mesm.

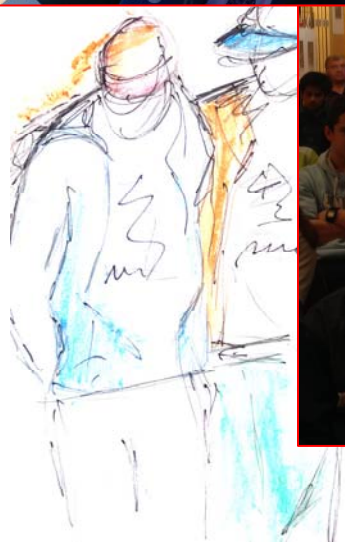
¹⁰ Centros educativos que asistiron á actividade: IES As Fontiñas, Seminario Menor, Colexio Vilas Alborada, IES Antonio Fraguas, IES SAR, CIF Compostela, IES Xelmírez II y CEIP Divino Maestro. Entidades que asistiron á xornada: centros de atención a menores e a familias da cidade (Casa de Familia Dignidade, Casa de Familia Arela, Centro de Día Arela, IGAXES, Programa de atención a familias Abeiro, CIENMA). Outros dispositivos: da rede sanitaria (Centro de Saúde de Fontiñas, Hospital Clínico de Santiago), da Universidade de Santiago de Compostela, da Policía Autonómica, doutros centros educativos da cidade e, puntualmente, de fora da mesma, dos Servizos Sociais doutros Concellos, etc.

ROLDA DE PRENSA NO CONCELLO. 25 de MARZO DE 2015.
PRESENTACIÓN DAS ACTIVIDADES QUE CONFORMAN “A NOSA VIDA... EN POSITIVO? 2”

8 DE ABRIL. CENTRO SOCIOCULTURAL DAS FONTIÑAS
DOLORES SANZ (IES ANTONIO FRAGUAS), MARÍA CORRAL (CONCELLEIRA DE SERVIZOS SOCIAIS), ANA PÉREZ FIGUEROA (ARELA).
OBRADOIRO SOBRE A LEI 5/200, DE RESPONSABILIDADE PENAL DO MENOR

CONFERENCIA DE JAVIER URRA: “ SER JOVEN HOY”
21 DE ABRIL DE 2015, CENTRO SOCIOCULTURAL DAS FONTIÑAS

CONFERENCIA DE JAVIER URRÁ: "SER JOVEN HOY"
21 DE ABRIL DE 2015 - PAZO DE CONGRESOS

Anexo nº 5: Cuestionarios de avaliación:

 CONCELLO DE SANTIAGO CONCELLERÍA POLÍTICAS SOCIAIS, DIVERSIDADE E SAÚDE	 BARRIO DAS FONTINAS	 XUNTA DE GALICIA 3000-00000000-000000000000000000000000
ASOCIACIÓN PARA A PREVENCIÓN DA EXCLUSIÓN SOCIAL Programa "Voluntariado dende dentro".		
A NOSA VIDA... EN POSITIVO?		
Puntúa do 1 ó 5 os aspectos que aparecen a continuación (1 é a mínima nota e 5 a máxima. Ríscase o que procede).		
1º.- Gustouche esta actividade? 1 2 3 4 5		
2º.- Valora os seguintes elementos:		
o O que che contaron 1 2 3 4 5		
o A comunicación establecida polo relator cos asistentes 1 2 3 4 5		
o As preguntas realizadas polos asistentes 1 2 3 4 5		
3º.- Que conclusións sacaches?		
4º.- Que temas che interesan para organizar outras actividades como esta?		
ONG "Implicadas no desenvolvemento".		
A NOSA VIDA... EN POSITIVO?		
Puntúa do 1 ó 5 os aspectos que aparecen a continuación (1 é a mínima nota e 5 a máxima. Ríscase o que procede).		
1º.- Gustouche esta actividade? 1 2 3 4 5		
2º.- Valora os seguintes elementos:		
o O que che contaron 1 2 3 4 5		
o A comunicación establecida polo relator cos asistentes 1 2 3 4 5		
o As preguntas realizadas polos asistentes 1 2 3 4 5		
3º.- Que conclusións sacaches?		
4º.- Que temas che interesan para organizar outras actividades como esta?		

Documento elaborado por:

- 📖 **Eva María González Santiago**, traballadora social da UTS Fontiñas (pertencente aos Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela).
- 📖 **María Jesús Viqueira Pérez**, traballadora social da UTS Fontiñas (pertencente aos Servizos Sociais Comunitarios Básicos do Concello de Santiago de Compostela).
- 📖 **Dolores Sanz Lobo**, orientadora do Departamento de Orientación do IES Antonio Fraguas.

Coa colaboración de:

- 📖 **Margarita Vázquez Teo**, Educadora social do Programa municipal socioeducativo (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela).
- 📖 **Jorge Carballido Salgado**, Técnico do programa municipal de promoción de hábitos saudables (Servizos Sociais Comunitarios do Concello de Santiago de Compostela).
- 📖 **Coro González Garrido**, Técnico da Asociación para a Prevención da Exclusión Social (APES).
- 📖 **Noelia Darriba**, Membro da ONG “Implicadas para o Desenvolvemento”.
- 📖 **Isabel Suárez Carballo**, Coordinadora da Fundación Secretariado Gitano.
- 📖 **Milagres Budiño Gasamáns**, Directora do Centro de Día Arela.
- 📖 **Tania Jácome**, Técnico de Asemblea de Cooperación pola Paz.